

Чланови Парламентарне скупштине БиХ и контрола трошкова

Kada Parlamentarna skupština BiH usvoji proračun, dajući suglasnost za trošenje javnoga novca, njeni članovi imaju jednako važnu ulogu u nadzoru nad troškovima.

Ured za reviziju institucija BiH ima ključnu ulogu u pružanju detaljnih informacija članovima Parlamentarne skupštine BiH i građanima o tomu kako ministarstva i državne institucije zaista troše sredstva iz proračuna, koji je Parlamentarna skupština BiH odobrila. Generalni revizor dostavlja izvješće o načinu korištenja proračunskih sredstava u lipnju svake godine za prethodnu godinu i na taj način omogućava Parlamentarnoj skupštini vršenje demokratskoga nadzora nad radom izvršne vlasti, kojoj su povjerena na upravljanje proračunska sredstva.

Чланови Парламентарне скупштине БиХ позорно ће проучити ревизорска извјешћа, те накнадно могу, на сједницима повјеренстава, упутити питања министрима и дућносницима. Далје, ревизорска извјешћа о појединим министарствима и институцијима могу се проучити у различитим парламентарним повјеренствима. Чланови Парламентарне скупштине БиХ и повјеренстава имају могућност да траже мјесечна или тромјесечна извјешћа о потрошњи прораћунских средстава од министарстава и других државних институција, прије него што позову ministre или дућноснике да дају одговоре на одређена питања. Они такођер имају законску могућност да умање прораћун за слједећу годину онима за које ревизори утврде да нерационално троше средстава, те да подузимају и друге корективне мјере.

Министри и Вијеће министара одговорни су за трошење прораћунских средстава на начин и у сврхе (програме, услуге, пројекте) које сваке године одобри Парламентарна скупштина БиХ. Министри и дућносници одговорни су за остварене резултате (или неостварене резултате) реализираних потрошњом прораћунских средстава. Чланови Парламентарне скупштине БиХ држе ministre и владине дућноснике одговорнима за резултате које су обећали постићи трошењем прораћунских средстава.

Примјерца, који су то специфични резултати који се очекују након трошења 400 милијуна КМ у сектору сигурности (активности војске, резултати контроле граница, постигнућа Обавјештајно-сигурносне агенције БиХ или Центра за деминирање)? Тко је одговоран за те резултате? Да ли су они постигнути? Уколико нису, зашто нису? Да ли ће одређени програми и циљеви бити поновно финансирани? Уколико су били успјешни, да ли ће се финансијска средства повећати, а евентуално смањити у некој другој области?

Министри су обавезни да сарађују

Од министара и државних службеника захтијева се и очекује да обезбиједе цјеловите и благовремене информације члановима Парламентарне скупштине БиХ, као и комисијама те да, када буду позвани, присуствују састанцима комисија и пленарним сједницама Домова. Парламентарна скупштина БиХ задржава право да (путем амандмана на предложени буџет) министрима и министарствима, која нису сарађивала са посланицима, делегатима и комисијама, приликом усвајања буџета за наредну годину, смањи или укине финансијска средства. Парламентарна скупштина БиХ би требало да користи ово право када министри или њихови званичници одбијају пуну сарадњу у области контроле буџета.

Јача улога Парламентарне скупштине БиХ, њених чланова и јавности

На округлом столу одржаном у јулу 2006. године, у организацији Мисије ОЕБС-а у БиХ, чланови Комисије за финансије и буџет Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ (у мандату 2002-2006. година), представници Канцеларије за ревизију институција Босне и Херцеговине и други предложени су јачање улоге посланика, делегата и парламентарних комисија у процесу израде, усвајања и надзора буџета.

Договорено је да би Парламентарна скупштина БиХ и њене комисије одговорне за усвајање и надзор буџета требало да имају већу улогу у цијелом процесу израде приједлога буџета, усвајања, те извршења буџета. Такође је договорено да би Парламентарна скупштина БиХ требало да инсистира на томе да Савјет министара доставља приједлог буџета раније него што је то садашња пракса у БиХ. Такође је договорено да комисије за буџет у почетној фази израде приједлога буџета треба да организују отворене састанке са буџетским корисницима (министарствима и институцијама), како би се информисале о плановима и приоритетима, те подацима на којима се заснива приједлог буџета. Званичници Министарства финансија и трезора би требало да обезбиједе моделе и податке коришћене приликом израде приједлога буџета, пројекција и предвиђања.

Чланови Парламентарне скупштине БиХ имају одговорност да обавјештавају јавност о предложеном буџету и трошковима, о ревизорским извјештајима, и о томе како Савјет министара троши јавна средства, те о оствареним (или неоствареним) резултатима потрошње ових средстава.

5

Парламентарна скупштина БиХ и државни буџет

Jedna od najvažnijih odgovornosti Parlamentarne skupštine BiH je odobravanje godišnjeg državnog budžeta, kao i nadgledanje izvršenja budžeta, tj. kontroliranje potrošnje javnih novčanih sredstava od strane državnih institucija.

Вијеће министара припрема, а Предсједништво БиХ предлаже буџет Парламентарној скупштини за одобравање јавне потрошње на државном нивоу. Приједлог буџета садржи приказ очекиваних јавних прихода и предвиђање економске ситуације за наступајућу годину. Државни буџет за слједећу годину требао би бити представљен Парламентарној скупштини БиХ до средине октобра, или раније, доста прије почетка слједеће године. Парламентарна скупштина БиХ требала би одобрити буџет (с измјенама или без њих) најкасније до краја децембра текуће године.

Укупна јавна потрошња у БиХ

Ентитетске и кантоналне владе такођер представљају буџете својим парламентима. Градске и опћинске власти представљају буџете својим вијецима, забрањеним на локалном нивоу. Укупно, ови буџети (заједно са буџетом Дистрикта Брчко) чине јавну потрошњу у БиХ. Преко 50% годишњег БДП-а (укупна вриједност роба и услуга произведених у привреди годишње) одлази на укупну јавну потрошњу у БиХ.

Јавна потрошња у сусједној Хрватској на истом је нивоу (51% БДП-а), у Мађарској 49%, Грчкој 48%. У Шведској 57% БДП-а одлази на трошкове државе, а у Ирској 34%.

Јавна потрошња на државном нивоу

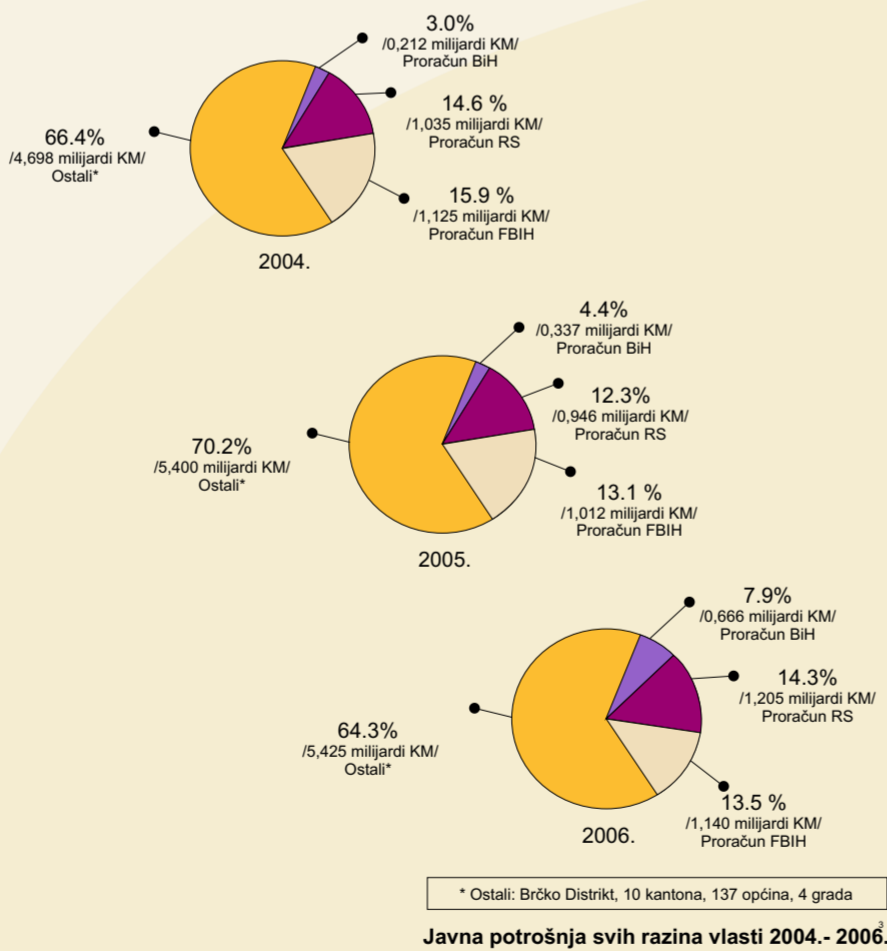
Државни буџет је, у 2006. години, износио мање од 8% укупне јавне потрошње у БиХ (4,3% БДП-а). Трошкови ентитета износили су 30% јавне потрошње, кантона и органа власти на локалном нивоу преко 60%, како би грађанима биле пружене услуге и финансирани програми у областима као што су здравствена заштита, образовање, prijevoz, itd.

Као дио укупне јавне потрошње, државни буџет је, у последњих неколико година, повећан са 3% у 2004. години, на 4,4% у 2005. и 7,9% у 2006. години због пријеноса одговорности за одбрану (војни трошкови) с ентитетског на државни ниво у 2005. и 2006. години. Како би била подмирена јавна потрошња, укључујући војне трошкове који су пренесени са нивоа ентитета на државни ниво, те да би били испуњени увјети за Процес стабилизације и придруживања (ЕУ), у 2006. години уведен је порез на додатну вриједност од 17% (PDV) на све потрошачке робе и услуге. PDV је порезни инструмент примјенjen широм ЕУ. Сваки пут када се у БиХ потроши 100 КМ, 17 КМ прихода одваја се у сврхе јавне потрошње.

¹ BDP - bruto друшveni proizvod
² За потребе овог документа, из укупног износа државног буџета искључена су средства с Јединственог рачуна за сервис ванjsког дуга БиХ.

1

6

У 2006. години, овај порез чинио је 85% потребних прихода за државни прораћун (566 милијуна КМ). У истој години, од 666 милијуна КМ стварних прораћунских трошкова (дакле, не рачунајући средства у износу од 288 милијуна КМ намјенјена подмиривању ванjsкога дуга БиХ), 42% били су војни трошкови (278 милијуна КМ за Министарство одбране) и додатних 18,5% (123 милијуна КМ) за друге секторе сигурности (Министарство сигурности, Државна гранична служба, Агенција за истраге и заштиту СИПА, Обавјештајно - сигурносна агенција БиХ).

На сигурносно-обрамбени сектор у 2006. години одлази 60% државног прораћуна (401 милијун КМ). Слједи: Управа за индиректно опорезивање (69 милијуна КМ, 10,4% прораћуна) и Министарство ванjsких послова (42,5 милијуна КМ, 6,4% државног прораћуна). Остатак прораћуна усмјерава се на низ државних институција, те њихове услуге, укључујући сектор правосуда, Парламентарну скупштину, Предсједништво и Централно изборно повјеренство.

³ Procjena јавне потрошње за 2006. utemeljena је на доступним подацима.

2

KONTAKT:

Komisija za finansije i budžet PS BiH
Tel.: 033 28 44 63

Ured za reviziju institucija BiH
Tel.: 033 26 47 40

Izradu ove publikacije su podržali Misija OSCE-a u BiH i Vlada SAD-a

Izradu ove publikacije su podržali Misija OESS-a u BiH i Vlada SAD-a

Izradu ove publikacije su podržali Misiја OEBS-a u БиХ и Влада САД-а

3

ГРАЂАНИ, PARLAMENT I URED ZA REVIZIJU: JAVNA KONTROLA DRŽAVNE POTROŠNJE

ГРАЂАНИ, PARLAMENT И КАНЦЕЛАРИЈА ЗА РЕВИЗИЈУ: JAVNA KONTROLA DRŽAVNE POTROŠNJE

URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA BiH
KANЦЕЛАРИЈА ЗА РЕВИЗИЈУ ИНСТИТУЦИЈА БИХ

Буџет као инструмент јавних политика

Буџет је главни инструмент јавних политика Савјета министара и државних институција. Након што буде представљен Парламентарној скупштини БиХ, буџет одражава главне приоритете Савјета министара. У неколико протеклих година, главни приоритет била је реформа одбране (утврђивање овлашћења на државном нивоу, управа, интеграција, смањење броја запослених и финансирање војске). Као главни инструмент јавних политика Савјета министара и министарстава, буџет треба да буде контролисан на основу циљева тих јавних политика и њихових очекиваних резултата. Који су главни циљеви министара и њихових министарстава? Да ли буџет реално одражава те циљеве? Да ли је предвиђено довољно средстава да би се остварили одређени циљеви, или су предвиђени трошкови превисоки за нејасно дефинисане циљеве и очекиване резултате?

Чланови Парламентарне скупштине и комисије

Чланови Парламентарне скупштине БиХ могу да имају своје виђење приоритета при дефинисању јавних политика, те начина на који би јавна потрошња на државном нивоу требало да буде усмјерена ка остваривању тих циљева и жељених резултата. Да би се обезбиједио допринос чланова Парламентарне скупштине БиХ у овим областима, пословницима о раду обају Домова ПС БиХ успостављене су комисије које омогућавају преиспитивање државног буџета, упућивање упита министрима и представницима министарстава од стране чланова Парламентарне скупштине БиХ, те давање властитих препорука у вези са буџетом.

Јавне расправе - допринос грађана

Комисије могу да организују јавне расправе у циљу добијања увида у ставове грађана о предложеном буџету, као и саслушања на којима ће се упутити питања министрима и представницима министарстава о припреми, циљевима и очекиваним резултатима буџета. Комисије на пленарним засједањима обају Домова Парламентарне скупштине БиХ могу да доставе своје приједлоге у вези са одобравањем, допуном или одбијањем предложеног буџета. Посланици и делегати могу на пленарном засједању да разматрају извјештаје и препоруке, али исто тако могу, на своју властиту иницијативу, да покрену разматрање, постављање питања и расправу о предложеном буџету. Када је ријеч о буџету, примјењују се стандардне законодавне процедуре и гласање у оба Дома.

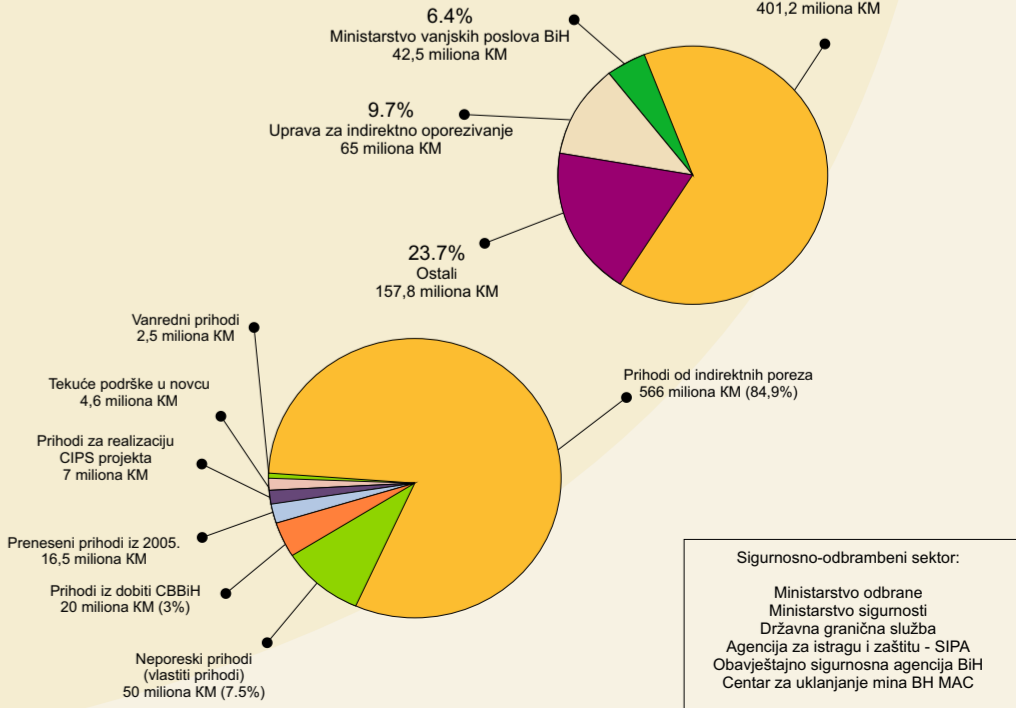
⁴ OEBS-ов Приручник за организовање и вођење јавне расправе доступан је свим члановима Парламентарне скупштине БиХ.

Ko radi na izradi prijedloga budžeta?

Процес израде приједлога буџета је комплексан, и обухвата захтјеве свих министарстава и институција на државном нивоу, приоритете политичких странака које су формирале власт, жеље појединих министарстава, очекивања међународних организација и страних влада, pregovore ентитетских и локалних органа власти, као и остале интересе. Они који врше израду буџета морају бити свјесни очекиваних прихода и жеље јавности да се избјегне прекомјерна потрошња. Конкретне одлуке приликом припреме буџета доносе се унутар министарстава и других надлежних институција. Са становишта грађана, веома је важно да чланови Парламентарне скупштине БиХ преиспитују и анализирају претпоставке, критерије и очекиване резултате, на којима се заснивају одређени приједлози за потрошњу, наведени у буџету.

Државна министарства теже, од 2007. године, постизању већег степена транспарентности и одговорности приликом доношења буџета, те успостави буџета заснованих на ефикасности. Под водством Министарства финансија и трезора, остала министарства и државне институције посебно ће обратити пањну на стратешке циљеве, приоритете, остварене резултате јавних политика, те преиспитати приоритете при изради приједлога буџета.

Pregled државних прихода и трошкова 2006.

4